

Oulaisten pohjavesialueiden luokitus- ja rajausmuutokset

Laki vesien- ja merenhoidon järjestämisestä (1299/2004) edellyttää, että Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus luokittelee ja rajaa pohjavesialueet vedenhankintakäyttöön soveltuvuuden ja suojelutarpeen perusteella luokkiin 1, 2, 1E, 2E tai E. Luokitus perustuu vuonna 2015 voimaan tulleeseen lainsäädännön muutokseen (1263/2014, luku 2a). Uuden lainsäädännön myötä kaikkia aikaisemmin luokiteltuja pohjavesialueita tarkastellaan niiden suojelutarpeen ja vedenhankinnan käyttöön soveltuvuuden kannalta kuin ne määriteltäisiin ensimmäisen kerran.

1-luokkaan kuuluvat alueet ovat vedenhankintaa varten tärkeitä pohjavesialueita, joiden vettä käytetään tai jota on tarkoitus käyttää yhdyskunnan vedenhankintaan taikka talousvetenä enemmän kuin keskimäärin 10 m³/vrk tai yli viidenkymmenen ihmisen tarpeisiin. 2-luokkaan luokitellaan vedenhankintakäyttöön soveltuvat pohjavesialueet, jotka pohjaveden antoisuuden ja muiden ominaisuuksiensa perusteella soveltuvat 1-luokan mukaiseen käyttöön. Lisäksi E-luokkaan luokitellaan pohjavesialueet, joiden pohjavedestä jokin pintavesi- tai maaekosysteemi on suoraan riippuvainen (1E, 2E tai E). Aikaisemmin käytössä ollut luokka III poistuu käytöstä ja siihen kuuluvat alueet joko luokitellaan uudelleen luokkiin 1, 1E, 2, 2E tai E tai poistetaan pohjavesialuerekisteristä (POVET). Aiemmin poistetut pohjavesialueet (luokka IV) tarkastellaan uudelleen edellä mainitulla tavalla. Pohjavesialueluokat ilmaistaan jatkossa arabialaisin numeroin, jotta uusien säännösten perusteella luokitellut alueet voidaan erottaa aikaisemmin luokitelluista alueista.

Pohjavesialueiden hydrogeologinen kuvaus ja vedenotto

Oulaisten pohjavesialueista suurin osa sijaitsee keskustan läpi kulkevalla luode-kaakkosuuntaisella katkonaisella ja osittain peitteisellä pitkittäisharjulla. Ahonperän (11563006) pohjavesialue sijaitsee harjun peitteisellä osuudella, ns. piiloharjulla. Kairausten perusteella alueella on moreenin alla hiekka- ja sorakerrostumia. Kerrospaksuudet ovat vähäisiä ja alueen hydraulinen yhtenäisyys on huono, näistä syistä alue on poistettu aiemmin luokitukselta.

Vaekankaan (11563001), Pokelan (11563002) ja Ohukaisen (11563003) pohjavesialueet sijaitsevat samalla pitkittäisharjulla Ahonperän pohjavesialueen kanssa. Vaekangas on matala, ohuen moreenikerroksen peittämä harju. Harjun kapea ydinosa sisältää etupäässä kivistä hiekkaa ja soraa, lieveosissa hiekka on vallitsevana. Kerrospaksuudet ovat yleisesti pienehköjä. Alueen luoteisosassa esiintyy laajoja kalliopaljastumia. Pohjavesipinnan yläpuolisesta ja paikoitellen myös alapuolisesta aineksesta on merkittävä osa käytetty. Pohjaveden päävirtaussuunta on kaakkoon. Alueen

muodostumisalueen pinta-ala on 0,76 km² ja pohjavettä arvioidaan muodostuvan noin 500 m³/d. Alueella on kolme vedenottamoa, joista yksi on käytössä ja kaksi varavedenottamona. Vuonna 2016 alueelta on otettu pohjavettä yhteensä noin 401 m³/d.

Pokelan pohjavesialue on moreenikerroksen peittämä, lajittunut aines sisältää etupäässä karkeaa hiekkaa ja soraa. Pohjavesipinnan yläpuolinen aines on pääosin käytetty. Pohjaveden luonnollinen päävirtaus tapahtuu Kiviojan suuntaan. Pohjavesialue saa huomattavan suuressa määrin täydennystä vesivaroihinsa ympäristöstä tulevasta valunnasta. Alueen muodostumisalueen pinta-ala on 0,21 km² ja pohjavettä arvioidaan muodostuvan noin 450 m³/d. Vuonna 2016 alueelta on otettu pohjavettä noin 503 m³/d.

Ohukaisen pohjavesialue on kapea, ohuen moreenikerroksen peittämä sora- ja hiekkamuodostuma. Pintaosan hienorakeiset kerrokset vähentävät pohjaveden määrää ja heikentävät vedenlaatua tavanomaiseen harjualueeseen verrattuna. Alueen muodostumisalueen pinta-ala on 0,08 km² ja pohjavettä arvioidaan muodostuvan alueella noin 200 m³/d. Alueella ei ole vedenottamoa. Pohjavesialue on lähes kokonaan peltoalueiden peittämää.

Hietasyrjän (11563004) pohjavesialue on glasifluviaalinen kerrostuma Oulaisten kaupungin koillisosassa. Kerrostuman länsiosassa on lohkareinen mäki ja itäpuolisko on kapea suohon rajoittuva sorainen harjanne. Rantavoimat ovat huuhtoneet ja kerrostaneet muodostuman pintakerroksia sekä levittäneet hiekkaa harjun liepeille ja ympäristöön. Alueen itäosassa on voimakasta maa-ainesten ottoa, maa-aineksia on otettu pohjaveden pinnan tason alapuolelta. Länsipäähän on tehty pohjavesitutkimuksia vuonna 2010. Maaperä on hyvin huuhtoutunutta soraa ja hiekkaa, pohjaveden virtausuunta on luoteeseen. Luokkamuuotos I-luokkaan on tehty 2013, mutta alueella ei ole tällä hetkellä vedenottamoa. Alueen muodostumisalueen pinta-ala on 0,36 km² ja pohjavettä arvioidaan muodostuvan noin 250 m³/d.

Viiankangas (11563005) on rantakerrostuma Oulaisten koillisosassa. Alue muodostuu matalapiirteisestä ja huonosti lajittuneesta hiekka- ja sorakentästä, joka koostuu pintaosiltaan rantakerrostumasta. Alueen länsiosassa on kalliopaljastumia ja eteläosassa suomaastoa. Hydraulinen yhtenäisyys alueella on heikko. Alueen muodostumisalueen pinta-ala on 0,42 km² ja pohjavettä arvioidaan muodostuvan noin 200 m³/d. Alueella ei ole vedenottamoa.

Rinne kangas-Varpukangas (11563051) sijaitsee osittain Haapaveden kunnan puolella. Harju muodostuu matalapiirteisestä hiekka- ja sorajaksosta, jonka pintaosa on rantakerrostumaa. Monin paikoin väli- ja pintakerroksena tavataan moreeni, jonka alla on jälleen lajittuneita, glasifluviaalisia aineksia. Rinne kangas on muodostunut Kalliomäen koillispuolelle. Alueen pohjoispäässä on

muutaman talouden käytössäoleva pohjavesikaivo. Alueen muodostumisalueen pinta-ala on 0,82 km² ja pohjavettä arvioidaan muodostuvan noin 400 m³/d.

Oulaisten pohjavesialueiden uudelleen luokitukset ja rajausmuutokset

Vaekankaan (11563001) ja Pokelan (11563002) pohjavesialueet luokitellaan uuden luokitusmenetelmän mukaisesti 1-luokkaan eli vedenhankintaa varten tärkeäksi pohjavesialueeksi. Hietasyrjän (11563004) on kuulunut vuodesta 2013 luokkaan I, mutta koska alueella ei ole tällä hetkellä vedenottoa, se luokitellaan 2-luokkaan eli vedenhankintakäyttöön soveltuvaksi pohjavesialueeksi. Rinnekangas-Varpukangas (11563051) on kuulunut aiemmin luokkaan III. Alueella on kaivoja talousvesikäytössä, mutta veden käyttömäärä on vähäinen. Alueen luokitus muutetaan 2-luokkaan eli vedenhankintakäyttöön soveltuvaksi pohjavesialueeksi.

Ohukainen ja Viiankangas ovat aiemmin kuuluneet luokkaan III. Ohukaisen antoisuus on vähäinen ja alueen pohjavesi on rautapitoista. Pohjavettä vaarantavia tekijöitä alueella ovat maatalous, asutus ja liikenne (mt 796) sekä lopetettu turkistarha. Alue poistetaan pohjavesiluokitukselta. Viiankangasta on tutkittu Pohjois-Pohjanmaan POSKI 2-hankkeessa. Alueelta ei saatu vesinäytteitä huonon antoisuuden vuoksi. Alue poistetaan luokitukselta. Aiemmin pohjavesiluokitukselta poistettua Ahonperää ei palauteta pohjavesialueiksi hydrogeologinen kuvaus ja vedenotto -kohdassa mainittujen seikkojen vuoksi.

Pokelan pohjavesialueen rajauksia on teknisesti tarkistettu. Alueelta saadaan vedenhankintaa varten pohjavettä enemmän kuin mitä laskennallisesti on arvioitu. Kesällä 2017 suoritettuna maastotarkastuksen perusteella pohjaveden muodostumisalue on koillisosastaan aiempaa arvioitua laajempi. Sen vuoksi pohjavesialuerajauksia on laajennettu Ruiskallion suuntaan ja samalla ulkorajaa on myös muutettu. Ulompaa rajaa on supistettu luoteis- ja kaakkoisosastaan, koska raja ei ole kaikilta osin ollut aiemman ohjeen mukainen eikä myöskään vastaa nykyistä suositusta. Oulaisten pohjavesialueet eivät saa E-merkintää, koska alueella ei ole suoraan pohjavedestä riippuvaisia maa- tai pintavesiekosysteemejä.

Lisätiedot

Lisätietoja antavat ylitarkastaja Heikki Kovalainen (puh. 0295 038 356) ja geologi Helena Vikstedt (puh. 050 351 3152) Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksesta. Vaihteen puhelinnumero on 0295 038 000.

Oulussa 12. tammikuuta 2018

Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus